

Марија Попоска
Охрид

АПОЛОНИЈ ОД ПЕРГА

Аполониј од Перга (250 пне – 190 пне) е старогрчки математичар и астроном, познат научник на александрискиот Музеон, кого од почит го нарекувале Голем геометар.

Аполониј е роден во Перга, град во јужниот дел на Мала Азија недалеку од денешниот град Бурса. Името го добил по грчкиот бог на сонцето Аполон, кој е многу сличен на хетитскиот култ Апулунаша, многу развиен во Перга. Врз основа на тоа што заедно со Филонид го направил кај Еудем Пергамски за време на престојот во Ефес, се претпоставува дека е роден околу 250 год пне.

Аполониј школувањето го почнал во Ефес кај Еудем Пергамски, што знаеме според тоа што на учителот му ги посветил своите први три книги, а Еудем го советува школувањето да го продолжи во Александрија. Во Александрија учел од учениците на Евклид. Првите научни работи кои ги објавил се од астрономија (ги спомниува Птоломеј во *Алмагест*). Потоа главно пишува математички дела. Најпознато негово дело се *Конусни пресеци*, кое му го донесува звањето *Голем геометар* и се стекнува со големо почитување меѓу образованите луѓе.

Во Александрија имало обичај големите образовани луѓе да добиваат надимак по буквите на азбуката. Аполониј го нарекувале Епсилон – што е петта буква во азбуката.

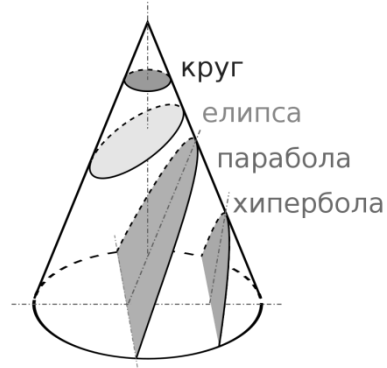
Конусните пресеци е дело во осум книги, од кои првите четири се сочувани на старогрчки, петтата, шестата и седмата постојат на арапски, а осмата е загубена. Аполониј во првата книга на своите *Конусни пресеци* ги спомнува Евклидовите *Основи на конусните пресеци* во четири книги, кои

тој ги користи додека пишува. Првите три книги на *Конусните пресеци* му ги посветува на својот учител Еудем Пергамски, а по смртта на Еудем книгите ги праќа на ученикот Атал.

Во својот Математички зборник Пап ги набројува делата на Аполониј:

1. *Односи на пресеците* во две книги со 180 теореми, сачувана во арапски превод
2. *Пресеци на површините* во две книги со 124 теореми, загубена
3. *Определени отсечоци* во две книги со 83 теореми, загубена
4. *Преодни конструкции* во две книги со 125 теореми, загубена
5. *Тангенти* во две книги со 60 теореми, загубена
6. *Рамнински геометриски слики* во две книги со 147 теореми, загубена

Арапскиот историчар Иби ан Надим пишува дека освен Конусните пресеци и Односите на пресеците биле познати и следниве дела:

1. *За определените односи*, во две книги
2. *За поделба на фигурите во размер*, во една книга
3. *За круговите кои се допираат*.

Пап спомнува и една книга посветена на сметањето со големи броеви, но не го кажува насловот на книгата. Во коментар на X книга на *Елементи* Пап спомнува книга на Аполониј. Прокло Диадок во својот коментар на првата книга на *Елементи* спомнува една денес непозната книга на Аполониј.

Таканаречената XIV книга на *Елементи*, која ја напишал Хипсикле, претставува коментари на Аполониевата книга *Споредување на додекаедарот и икосаедарот*.

Еутокиј Аскалонски во коментарот на Архимедовиот спис *За мерењето на кругот* го спомнува делото на Аполониј кое обично се преведува како *Брзо добивање на резултати*. Според Еутокиј во оваа книга Аполониј поточно го пресметал π од Архимед. Книгата е загубена.

Птолемеј во XII книга *Алмагеста* зборува за движењето на планетите и коментара според тоа што во една книга пишува Аполониј од Перга, но конкретно не ја наведува книгата, која во тоа време очигледно била важно дело. Иполит во третиот век спомнува еден трактат на Аполониј во кој се говори за растојанието од Земјата до Сонцето, Месечината и планетите.